

ABN Amro revisited

Wacht, alweer een boek over ABN Amro?

Ja, weer een. Over elke Nederlandse grootbank is ondertussen wel een feuilleton te schrijven en wat betreft ABN Amro begint het al een leuke serie te worden. ING was vorig jaar ook al aan de beurt (*Accountant Q4 2019*) en het wordt misschien ook wel eens tijd voor de Rabobank. Of zou daar nu echt niets aan de hand zijn?

Maar nu eerst - wederom - ABN Amro. Dit boek richt zich op de periode 2007 tot 2018 (laten we dit voor het gemak de 'Zalm-jaren' noemen) inclusief de beursgang in november 2015 die de bank vers kapitaal opleverde maar niet echt in rustiger beursgenoteerd vaarwater bracht. Verre van zelfs.

Half april verschenen er al twee smeugige voorpublicaties in het FD die vooral ingingen op het feit dat toenmalig topman Gerrit Zalm twee keer een schriftelijke berisping van zijn eigen raad van commissarissen kreeg. Maar als accountants weten we allemaal dat een berisping alleen telt als deze van de Accountantskamer uit Zwolle komt. Zalm kon zich dus nog eens rustig omdraaien; het laat eerder ruis in de bestuurlijke verhoudingen bij de bank zien dan dat hij zich echt zorgen zou hebben moeten maken. En over ruis gesproken, dat was er wel vrij veel bij ABN Amro. Niet alleen tussen het bestuur en de raad van commissarissen, maar ook in het bestuur onderling. En tussen de bank en het ministerie van Financiën. En ook toezichthouder DNB keek vanaf het Frederiksplein kritisch mee. Er zijn eigenlijk weinig pagina's in dit boek waarin alles nu eens lekker rustig op rolletjes

loopt. Er is altijd wel wat aan de hand en de ondertitel van het boek is daardoor perfect gekozen. ABN Amro zat klem tussen de ambtenaren en de bankiers en Gerrit Zalm als topman daarmee ook.

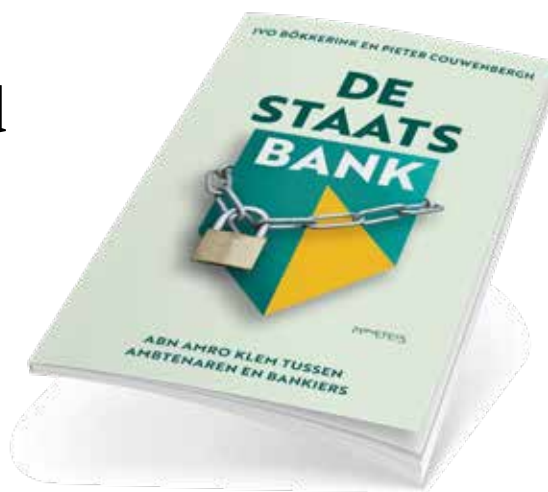
Even terug naar de beursgang eind 2015. Waar veel mensen bij ABN Amro dachten dat er daarmee een nieuw begin mogelijk was - ze waren immers Staatsbank af - werd de ruis toen eigenlijk steeds sterker tot het gedurende 2017 en 2018 geen ruis meer was maar veel meer: ordinaire machtsstrijd, lekken naar de pers, klokkenluidersbrieven, openlijke revolte van topmanagers tegen de koers van het bestuur en meer van dat soort fraaie dingen. Dit alles was eigenlijk allemaal al bekend aangezien ABN Amro al jaren onder het vergrootglas van de pers ligt, maar het is erg fijn om het in chronologische volgorde eens terug te lezen waarbij de conclusie geen andere kan zijn dan 'wat een zootje was het daar op de Zuidas'. Met in de hoofdrollen Zalm en - kortstondig - commissaris Olga Zoutendijk. Het laatste hoofdstuk is dan ook terecht getiteld "chaos"

en beschrijft de periode januari tot en met oktober 2018.

Daarbij hanteren Bökkerink en Couwenbergh een fijne en vlotte schrijfstijl die ze naar eigen zeggen goed hebben gedocumenteerd met vele interviews met direct betrokkenen. Het levert een goed en smeug leesbaar boek op. In de epiloog constateren de schrijvers overigens dat de reconstructie van ABN Amro van Staatsbank tot 'gewone' bank nog niet is voltooid. Het feuilleton ABN Amro is dus nog niet klaar. En als dit in de komende jaren weer een dergelijk boekwerk oplevert: *I can't wait*.

Tot slot - en eigenlijk buiten het bestek van deze bespreking - een woord van hulde dat dergelijke boeken worden geschreven. Er is immers veel tijd nodig voor research, documentatie, het spreken van alle (hoofd)personen en uiteindelijk het schrijven. *Encore*.

Ivo Bökkerink en Pieter Couwenbergh: De staatsbank - ABN Amro klem tussen ambtenaren en bankiers, Prometheus 2020, ISBN 9789044642223

Digital detox

Soms verschijnt een boek op het juiste moment.

In *Uncontained* vaart de schrijver - hoogleraar communicatie-wetenschap Robert Hassan - vijf weken mee op een containerschip van Australië naar Singapore. Vijf weken geen telefoon, televisie, e-mail en internet. Slik.

Maar gedurende het boek wordt duidelijk dat hij dit iedereen kan aanraden. Het geeft tijd voor jezelf, voor verloren herinneringen, zelfs voor een nieuw gevoel voor tijd. En Hassan heeft natuurlijk een aantal goede boeken meegenomen waaronder - jawel - Marcel Proust' *A la recherche du temps perdu*. Die zagen we al een beetje aankomen.

Het is overigens geen reisverslag per se. Er wordt wel het een en ander verteld over de route van het schip, het leven aan boord en de havens die hij aandoet. Maar hoogleraar Hassan heeft wel eens een boek gelezen en dat zal de lezer weten ook, onder andere Marcel Proust, Theodor Adorno, Henri Bergson, Rene Descartes, postmoderniteit, Weltanschauung. Het komt allemaal langs en maakt het boek tot een zeer persoonlijk reisverslag dat af en toe de indruk wekt van een filosofisch en psychologisch onderzoekswerkje. Niets mis mee overigens maar daar moet je wel een beetje van houden. Als lezer bent u bij deze gewaarschuwd. En de moraal van het verhaal is duidelijk: afzondering is goed. En jezelf loskoppelen van alle digitale schermen werkt uitermate verfrissend.

Overigens doet uw recensent dit terugdenken aan wat de voormalige FED-voorzitter Alan Greenspan ook deed; één- of tweemaal per week een aantal uren zijn agenda leegmaken om een boek of artikel te bestuderen. Of desnoods met de benen op tafel een tijdje *ins Blaue hinein* doorbrengen. Naar eigen zeggen hielp hem dit ter afleiding van zijn dagelijkse werk, om zich beter te concentreren en om zijn kennis op peil te houden en zelfs via interessante zijsprongetjes om die kennis 'vers' te houden.

En dat containerschip, kunnen we dat in Nederland ook doen? Misschien kunnen we deze gedachte lokaliseren door een paar weken mee te varen op de binnenvaart; een rijnaak. Alhoewel dat natuurlijk wel betekent "handjes uit de mouwen". Dat werkt - naast de *digital detox* - ongetwijfeld ook verfrissend.

Robert Hassan: Uncontained - digital disconnection and the experience of time, Gattan Street Press 2019, ISBN 9780 6482 09614

VERPLICHTE KOST

Welk boek 'moet' u lezen? De keuze van Jan Wietsma, directielid MKB-kredietcoach en NBA-bestuurslid: 'De schaduw van de wind' - Carlos Ruiz Zafón.

Ik houd van taal, mooie zinnen waarbij de schrijver de woorden op een schaalje van bladgoud weegt voordat hij ze aan papier toevertrouwt en zo een verhaal componeert dat je voor de rest van je leven bijblijft. Omdat het je aan het denken zet, je eigen kijk op de zaken en opvattingen uitdaagt en zo onderdeel wordt van je *Bildung*. Natuurlijk zorgt een goed geschreven verhaal ook voor uren leesplezier.

Een boek dat aan deze voorwaarden voldoet is *De schaduw van de wind* van Carlos Ruiz Zafón. Het begint al met de openingszin "Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof van de Vergeten Boeken." Een zin die een beroep doet op je verbeeldingskracht en denkvermogen. En het lukt Zafón om die spanning het hele verhaal vast te houden, zonder dat hij ook maar een moment inlevert op zijn andere kwaliteit: mooi gecomponeerde zinnen. Je waant je inwoner van Barcelona, je voelt je een detective op zoek naar de waarheid. Je leert ook op je hoede te zijn, want niet alle mensen hebben het beste met je voor, zeker niet in een samenleving waarin politiek opportunisme meer voordeel oplevert dan trouw zijn aan jezelf of je geliefden.

De schaduw van de wind houdt ook de accountant een spiegel voor. Het laat het belang zien van de liefde voor het vak in al zijn gelaagdheden. Alleen zo ben je voor de samenleving van betekenis.

De schaduw van de wind - Carlos Ruiz Zafón, ISBN 9789056725914.